

Lek. Agnieszka Jankowska

„Ocena jakości życia pacjentów z cukrzycą w reprezentatywnej próbie populacji Polski”

Streszczenie

Wstęp

Cukrzyca jest chorobą przewlekłą prowadzącą do powikłań z zakresu różnych układów i narządów co zwiększa śmiertelność w tej grupie chorych. Powikłania samej choroby jak i leczenia prowadzą do pogorszenia jakości życia tych pacjentów. Jakość życia zależną od zdrowia (ang. health-related quality of life, HRQoL) można mierzyć za pomocą kwestionariuszy generycznych oraz specyficznych dla danej choroby. Instrumenty ogólne (kwestionariusze generyczne) zaprojektowane są tak, aby możliwe było ich zastosowanie w różnych jednostkach chorobowych, u pacjentów leczonych wieloma rodzajami terapii oraz w populacji ogólnej. Jednymi z najbardziej popularnych instrumentów generycznych są kwestionariusze EQ-5D oraz SF-36 i SF-12.

Cele

Głównym celem poniższego cyklu prac było opracowanie norm jakości życia zależnej od stanu zdrowia mierzonej kwestionariuszami EQ-5D-5L oraz SF-12 u respondentów deklarujących diagnozę cukrzycy w wywiadzie, pochodzących z reprezentatywnej próby populacji polskiej. Drugim celem cyklu była walidacja psychometryczna kwestionariusza EQ-5D-5L we wspomnianej populacji respondentów z cukrzycą. Kolejnym celem prac była identyfikacja niezależnych czynników społecznodemograficznych wpływających na pogorszenie jakości życia zależnej od zdrowia u osób z cukrzycą.

Materiał i metody

Do badań włączono około 3000 respondentów (od 2938 do 2974 w poszczególnych pracach) pochodzących z dorosłej populacji polskiej uczestniczącej w ogólnopolskiej ankiecie przeprowadzanej przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS). Aby uzyskać próbę reprezentatywną dla dorosłej populacji Polski zastosowano warstwową próbę losową uwzględniającą miejsce zamieszkania (województwo, rodzaj i wielkość miejscowości) oraz dane z bazy PESEL.

Ankietowani wypełniali kwestionariusze jakości życia oraz deklarowali obecność lub nie diagnozy cukrzycy w wywiadzie. Respondentów kwalifikowano do grupy z cukrzycą, jeżeli w odpowiedzi na pytania: „czy kiedykolwiek zdiagnozowano u Pani/Pana cukrzycę?” odpowiedzieli twierdząco wybierając jedną z odpowiedzi: (1) tak, ale nie biorę żadnych leków, (2) tak, biorę leki inne niż insulina, (3) tak, biorę insulinę. Możliwy był jednoczesny wybór 2. i 3. odpowiedzi.

Ocena jakości życia była przeprowadzona za pomocą kwestionariuszy generycznych EQ-5D-5L, EQ VAS, SF-12 i EQ-5D-3L. Kwestionariusze były prezentowane zawsze w tej samej, wyżej wymienionej kolejności. Zbierane dane społeczno-demograficzne obejmowały wiek, płeć, miejsce zamieszkania, poziom wykształcenia i wywiad palenia tytoniu.

Wyniki jakości życia były analizowane i prezentowane dla całej populacji badanej oraz dla poszczególnych grup w następujący sposób: cukrzyca vs bez cukrzycy, leczeni z powodu cukrzycy vs nieleczeni, leczeni insuliną vs lekami doustnymi vs terapią skojarzoną.

Analiza została przeprowadzona przy użyciu programu statystycznego StatsDirect 3.1.22 (StatsDirect Ltd, Altrincham, Anglia). Badanie zostało zaakceptowane przez Komisję Bioetyczną Warszawskiego

Uniwersytetu Medycznego (AKBE/95/2019). Ustna, świadoma zgoda została uzyskana od wszystkich respondentów biorących udział w badaniu.

Wyniki

Opracowano normy populacyjne jakości życia zależnej od zdrowia mierzonej przy pomocy kwestionariuszy EQ-5D-5L oraz SF-12 u respondentów zgłaszających diagnozę cukrzycy w wywiadzie pochodzących z reprezentatywnej próby populacji polskiej. Dane normatywne przygotowano dla wszystkich składowych kwestionariusza EQ-5D-5L (domen EQ-5D-5L, wizualnej skali analogowej EQ VAS oraz indeksu EQ 5D-5L), domen SF-12 oraz indeksu SF-6D. Jest to pierwsze polskie opracowanie, które do oceny HRQoL u pacjentów chorujących na cukrzycę używa pięciostopniowej skali EQ-5D.

W omawianych badaniach potwierdzono, że czynnikami społeczno-demograficznymi wpływającym na pogorszenie jakości życia zależnej od zdrowia u pacjentów z cukrzycą są zaawansowany wiek, płeć żeńska i niski poziom wykształcenia.

W ostatniej z prac przeprowadzono walidację psychometryczną kwestionariusza EQ5D-5L oraz indeksu EQ-5D-5L jako narzędzi pomiarowych HRQoL do stosowania w populacji polskich respondentów z cukrzycą. Kwestionariusze EQ-5D-5L i EQ-5D-3L wykazały wyraźną przewagę w ocenie parametrów jakości życia nad innymi analizowanymi instrumentami w tej grupie chorych.

Wnioski

Uzyskane dane normatywne dla kwestionariuszy EQ-5D-5L i SF-12 w populacji polskich respondentów z cukrzycą mogą służyć jako punkt odniesienia dla przyszłych badań nad jakością życia pacjentów z cukrzycą, w ocenie technologii medycznych nowych leków przeciwcukrzycowych oraz w codziennej praktyce klinicznej. Identyfikacja czynników niezależnie kojarzonych z gorszą jakością życia w grupie badanych z cukrzycą może pomóc świadczeniodawcom opieki zdrowotnej efektywniej ukierunkować programy interwencyjne.